

Verplichte Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling

**Verplichte Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling voor professionals in het
Voortgezet Onderwijs op het
Bondefanten College
Eenhoornsingel 100
6216 CW Maastricht**

Deze Handleiding plus de Verplichte Meldcode zijn gebaseerd op het Basismodel Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling, oktober 2013.

Mei 2016

Update: 29 oktober 2020

Inhoudsopgave

	Paginanummer
De rechten van het kind	3
Inleiding	4
Definitie van kindermishandeling	5
Stappenplan voor het handelen bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling	6
Route bij vermoeden van huiselijk geweld / kindermishandeling	7
Aanbevelingen bij Stap 1	8
Aanbevelingen bij Stap 2	9
Aanbevelingen bij Stap 3	10
Aanbevelingen bij Stap 4	12
Aanbevelingen bij Stap 5	13
Aanbevelingen bij Stap 6	14
Verdeling van verantwoordelijkheden voor het zetten van de stappen en het beslissen over het al dan niet doen van een melding	15
Bijlage 1 Observatielijst	17
Bijlage 2 Signalenlijst kindermishandeling	20
Bijlage 3 Aandachtspunten voor gesprekken met ouders	24
Bijlage 4 Informatie over Bureau Jeugdzorg en het Advies & Meldpunt Kindermishandeling (AMK)	27
Bijlage 5 Informatie over het Steunpunt Huiselijk Geweld	30
Bijlage 6 Informatie over loverboys	31
Bijlage 7 De preventie en bestrijding van seksuele intimidatie in het onderwijs	33
Bijlage 8 Omgaan met privacy	35
Bijlage 9 Wetgeving	39

De rechten van het kind

De belangrijkste artikelen uit het VN Verdrag inzake de Rechten van het Kind:

van toepassing op personen jonger dan 18 jaar

- 1. Alle kinderen hebben recht op zorg en liefde*
- 2. Alle kinderen zijn gelijk*
- 3. Ieder kind heeft recht op genoeg en gezond eten*
- 4. Ieder kind heeft recht om naar school te gaan*
- 5. Ieder kind heeft recht op gezondheid*
- 6. Ieder kind heeft recht om te spelen*
- 7. Geen enkel kind hoeft te werken*
- 8. Geen enkel kind mag mishandeld worden*
- 9. Geen enkel kind mag slachtoffer worden van oorlog*
- 10. Geen enkel kind mag slachtoffer worden van seks*
- 11. Kinderen mogen hun mening geven*
- 12. Kinderen mogen hun eigen geloof hebben*
- 13. Kinderen mogen bij elkaar komen met wie ze willen*
- 14. Kinderen hebben recht op informatie*
- 15. Er is voorrang voor kinderen zonder familie*
- 16. Er is voorrang voor kinderen die vluchteling zijn*
- 17. Er is voorrang voor kinderen met een handicap*
- 18. Er is voorrang voor kinderen in conflict met de wet*

Defensie For Gilden International

Een organisatie die wereldwijd actief is voor rechten van kinderen.

Inleiding

Kindermishandeling komt veel voor; uit een onderzoek onder professionals verricht door de Leidse Universiteit¹ blijkt dat in 2005 107.200 kinderen tussen 0 – 17 jaar slachtoffer waren van kindermishandeling. Het gaat daarbij om 50.000 zware gevallen met aanwijsbare schade. De prevalentie voor 2005 is daarmee ongeveer 30 gevallen van kindermishandeling op iedere 1.000 kinderen. Kinderen die in de jaren voorafgaand aan 2005 zijn mishandeld, maar niet meer in 2005, zijn niet meegeteld. De omvang van kindermishandeling over de gehele jeugdfase is zonder twijfel groter. Het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) krijgt jaarlijks nog geen 20.000 meldingen binnen. Het kan gebeuren dat de mishandeling of het seksueel misbruik al jaren aan de gang is, maar veel later naar buiten komt, omdat de jongere nu pas duidelijke signalen afgeeft of zijn verhaal voor het eerst aan een leeftijdgenoot of volwassene vertelt.

Ook zijn er meer dan 100.000 kinderen per jaar getuige van huiselijk geweld. Ongeveer 90% van de kinderen die opgroeien in een gewelddadig gezin zijn hier getuige van. Ze voelen de spanning, horen de kreten, zien de verwondingen. Tussen de 30% en 40% van deze kinderen is tevens zelf slachtoffer, omdat zij ook mishandeld worden of omdat zij tussenbeide springen.

Kinderen die thuis getuige zijn van geweld lopen risico op ernstige psychische schade. Van deze kinderen raakt 40% tot 60% getraumatiseerd doordat zij getuige zijn van de mishandeling tussen hun ouders.

De genoemde cijfers tonen aan dat er continue uitgebreide aandacht voor dit probleem nodig is. De school kan een belangrijke rol spelen in het voorkomen en bestrijden van mishandeling, al is de school niet verantwoordelijk voor de verandering van de situatie of voor de hulpverlening.

Dit protocol is een leidraad voor het omgaan met vermoedens van mishandeling. Een duidelijke route kan hierbij een steun in de rug zijn.

In deze leidraad vindt u, na de definitie van kindermishandeling en een korte beschrijving van de verschillende vormen ervan, een uitwerking van de route met aanbevelingen per fase. Tenslotte zijn er negen bijlagen met aanvullende informatie.

Deze leidraad is bestemd voor docenten, mentoren en vertrouwenspersonen in het voortgezet onderwijs. Docenten en mentoren spelen vooral een rol in het signaleren en eventueel in de eerste opvang. Vertrouwenspersonen zullen vaker een vertrouwensrelatie met de leerling aangaan en zijn meestal de schakel naar de hulpverlening (Bureau Jeugdzorg).

In opdracht van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport is door het Expertisecentrum Kindermishandeling een meldcode ontwikkeld. De meldcode bestaat uit een aantal basiselementen die vervolgens uitgewerkt zijn in concrete stappen: de zes fases zoals ook opgenomen in dit protocol. Door het opstellen en implementeren van een protocol gebaseerd op de meldcode voldoen scholen aan hun taak ten aanzien van het signaleren van Kindermishandeling. Scholen die al een protocol hebben, kunnen nagaan of de vastgelegde stappen in lijn zijn met de meldcode.

In bijlage 6 wordt informatie gegeven over loverboys. De minderjarige slachtoffers van loverboys vormen een specifieke en moeilijk traceerbare groep binnen de kindermishandeling.

Dit protocol is niet bedoeld voor situaties van ongewenst gedrag binnen de school (zoals seksuele intimidatie). Alle scholen hebben de verantwoordelijkheid te zorgen voor een veilige (leer)omgeving voor personeel en leerlingen. Naast het nemen van preventieve maatregelen zijn scholen verplicht de klachtenregeling machtsmisbruik toe te passen. Meer informatie daarover vindt u in bijlage 7.

¹ De Nationale Prevalentiestudie Mishandeling van Kinderen en Jeugdigen (NPM-2005, Universiteit Leiden, IJzendoorn).

Definitie van kindermishandeling

Onder kindermishandeling wordt verstaan:

- elke vorm van, voor de minderjarige, bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard,
- die de ouders of andere personen, ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of onvrijheid staat, actief of passief opdringen,
- waardoor ernstige schade wordt of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige, in de vorm van fysiek of psychisch letsel.

Vormen hiervan zijn:

Lichamelijke mishandeling:

de jongere wordt geslagen, geschopt, geknepen, gebrand e.d.

Psychische mishandeling:

de jongere wordt afgewezen, geterroriseerd, aangezet tot afwijkend en/of antisociaal gedrag, en het stellen van extreem hoge eisen aan de jongere.

Getuige van huiselijk geweld:

jongeren die opgroeien in een gewelddadig gezin voelen de spanning, horen de kreten, zien de verwondingen, zijn zelf slachtoffer, omdat ze ook mishandeld worden of omdat ze tussenbeide springen, lopen risico op ernstige psychische schade.

Seksuele mishandeling:

de jongere wordt gedwongen seksuele handelingen te ondergaan en/of seksuele handelingen uit te voeren.

Lichamelijke verwaarlozing:

de jongere wordt (medische) verzorging en/of veiligheid onthouden, de jongere krijgt onvoldoende voedsel en kleding.

Psychische verwaarlozing:

de jongere wordt geestelijk verwaarloosd, geïsoleerd, genegeerd.

Stappenplan voor het handelen bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Het bevoegd gezag van

Bonnefantien College

Overwegende:

- dat *Bonnefantien College* verantwoordelijk is voor een goede kwaliteit van de dienstverlening aan zijn leerlingen en dat deze verantwoordelijkheid zeker ook aan de orde is in geval van dienstverlening aan leerlingen die (vermoedelijk) te maken hebben met huiselijk geweld of kindermishandeling;
- dat van de medewerkers die werkzaam zijn bij *Bonnefantien College* op basis van deze verantwoordelijkheid wordt verwacht dat zij in alle contacten met leerlingen en ouders/verzorgers attent zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling en dat zij effectief reageren op deze signalen;
- dat *het Bonnefantien College* in deze code ook vastlegt op welke wijze zij de medewerkers bij deze stappen ondersteunt;
- dat onder *huiselijk geweld* wordt verstaan: (dreigen met) geweld, op enigerlei locatie, door iemand uit de huiselijke kring, waarbij onder geweld wordt verstaan: de fysieke, seksuele of psychische aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer, daaronder ook begrepen ouderenmishandeling, eer gerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking. Tot de huiselijke kring van het slachtoffer behoren: (ex)partners, gezinsleden, familieleden en huisgenoten;
- dat onder *kindermishandeling* wordt verstaan: iedere vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend, of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel, daaronder ook begrepen eer gerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking;
- dat onder *medewerker* in deze code wordt verstaan: de medewerker die voor het *Bonnefantien College* werkzaam is en die in dit verband aan de leerlingen zorg, begeleiding, of een andere wijze van ondersteuning biedt;
- dat onder *leerling* in deze code wordt verstaan: de leerling aan wie de medewerker zijn professionele diensten verleent;

In aanmerking nemende

- de Wet op de Meldcode;
- de Wet maatschappelijke ondersteuning;
- de Wet op de jeugdzorg;
- de Wet bescherming persoonsgegevens;
- de Wet op het primair onderwijs

Stelt de volgende Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling vast.

Route bij vermoeden van huiselijk geweld / kindermishandeling

Stap 1: In kaart brengen van signalen

- In kaart brengen van de signalen
- Leg de contacten over de signalen vast

Stap 2: Collegiale consultatie en zo nodig raadplegen van het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling, het Steunpunt Huiselijk Geweld of een deskundige op het gebied van letselduiding

- Overweeg registratie in de Verwijsindex
- Signalen bespreken met collega('s) en in overleggroep (ZAT)
- Raadplegen van SHG en/of AMK of een deskundige op het gebied van letselduiding
- Advies bij specifieke vormen van geweld over mogelijke risico's van vervolgstappen: is er binnen uw instelling onvoldoende kennis aanwezig over de aanpak van specifieke vormen van geweld, zoals eer gerelateerd geweld, huwelijksdwang, seksueel misbruik en vrouwelijke genitale verminking, vraag dan *altijd* advies aan het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling, het Steunpunt Huiselijk Geweld of een deskundige op het gebied van letselduiding, over uw vervolgstappen. Dit advies is ook van belang om mogelijke veiligheidsrisico's van eventuele vervolgstappen zorgvuldig af te kunnen wegen
- Leg de uitkomsten van de collegiale consultatie en/of het gegeven advies vast in het leerling dossier.

Stap 3: De docent gaat een gesprek aan met de leerling en/of met de ouders

- Mogelijk samen met aandachtfunctionaris/zorgcoördinator/IB'er
- Zorgen delen en vragen naar de beleving van de leerling (en/of ouders)
- Het doen van een melding zonder dat de signalen zijn besproken met de leerling en/of ouder, is alleen mogelijk als:
 - o er concrete aanwijzingen zijn dat de veiligheid van de leerling, die van u zelf, of die van een ander in het geding is, of zou kunnen zijn;
 - o als u goede redenen hebt om te veronderstellen dat de leerling door dit gesprek het contact met u zal verbreken
- Overweeg bij het zetten van stap 3 of het noodzakelijk is om, gelet op de bedreiging van de ontwikkeling van de jeugdige(n), ook een registratie te doen in de verwijsindex risicojongeren.

Stap 4: Inschatten risico, aard en ernst van het geweld, en bij twijfel opnieuw advies inwinnen bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling of het Steunpunt Huiselijk Geweld

- Alle gegevens verzamelen en inschatten wat het risico, de aard en de ernst zijn van het geweld
- Raadplegen van SHG en/of AMK

Stap 5: Beslissen: hulp organiseren of melden

- Docent en/of aandachtfunctionaris/zorgcoördinator/IB'er (iedere school dient voor deze stap expliciet vast te leggen wie deze beslissing neemt) beslist of er een melding wordt gedaan bij SHG/AMK of dat er zelf hulp wordt georganiseerd
- Docent en/of aandachtfunctionaris/zorgcoördinator/IB'er doet de melding bij SHG/AMK OF organiseert hulp

MAAK BIJ STAP 4 EN 5 GEBRUIK VAN HET AFWEGINGSKADER.

Stap 6: Nazorg bieden

- Nazorg bieden
- Evaluatie in de overleggroep

Aanbevelingen bij Stap 1

Breng de signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontkrachten in kaart en leg deze vast. Leg ook de contacten over de signalen vast, evenals de stappen die worden gezet en de besluiten die worden genomen.

Inventariseren van gegevens

De bron van het vermoeden van kindermishandeling kan zijn:

- a. gedrags- en/of andere signalen die de leerling laat zien (zie bijlage 1: signalenlijst),
- b. iemand (bijvoorbeeld een andere leerling) vertelt u een zorgwekkend verhaal over een leerling,
- c. een leerling neemt u in vertrouwen over de eigen situatie.

Bij het vermoeden dat een leerling slachtoffer is van een loverboy zie voor meer informatie de signalenlijst (bijlage 1 en bijlage 6).

Beschrijf uw signalen zo feitelijk mogelijk. Worden ook hypothesen en veronderstellingen vastgelegd, vermeld dan uitdrukkelijk dat het gaat om een hypothese of veronderstelling. Maak een vervolgaantekening als een hypothese of veronderstelling later wordt bevestigd of ontkracht. Vermeld de bron als er informatie van derden wordt vastgelegd. Leg diagnoses alleen vast als ze zijn gesteld door een bevoegde beroepskracht.

Signalen van geweld door een beroepskracht in een onderwijsrelatie

Gaan de signalen over mogelijk geweld gepleegd door een beroepskracht ten opzichte van een leerling, meld de signalen dan bij de leidinggevende of de directie, conform de interne richtlijnen. In dat geval is dit stappenplan niet van toepassing.

Signalen van geweld tussen leerlingen

Signalen over mogelijk geweld gepleegd tussen leerlingen, vallen niet onder het stappenplan van de meldcode. Uw signalen meldt u bij de leidinggevende of de directie.

Aan het eind van deze stap besluit u:

1. Het vermoeden is onterecht:

Er is een andere reden voor het signaleerde gedrag.

- Zoek uit wat er dan wel aan de hand is. Schakel zo nodig externe hulp in.
- Blijf alert.

2. U twijfelt of vindt een bevestiging van uw vermoeden:

dit wordt ingebracht in de overleggroep (zie stap 2).

Aanbevelingen bij Stap 2

Verwijsindex

Overweeg registratie in de Verwijsindex. Bij goede motivatie, kan er worden afgezien van registratie in de Verwijsindex. Het moet duidelijk zijn dat zorgvuldig is afgewogen wat op dat moment wenselijk is, in het belang van het kind.

Overleg

Degene die het eerst een vermoeden van kindermishandeling heeft gesignaleerd, meldt dit aan de (zorg)coördinator. Deze brengt de situatie in, in het bestaande intern zorgteam of in het zorgadvies team van de school. Indien noodzakelijk kan een extra overleg met (een deel van) het zorg- en adviesteam georganiseerd worden.

Een **niet** anonieme bespreking in het ZAT kan alleen met toestemming van de ouders en/of leerling.

Het is belangrijk om goed af te spreken wie met de leerling verder gaat praten. Dat kan degene zijn aan wie de leerling zijn verhaal verteld heeft, maar er kan ook besloten worden dat een ander dat gaat doen (bijvoorbeeld de vertrouwenspersoon). Zie voor tips bij gesprekken met leerlingen de aanbevelingen bij stap 3. Ga na in de overleggroep (ZAT) of degene die de gesprekken met de leerling voert behoefte heeft aan emotionele ondersteuning.

Spreek in de overleggroep (ZAT) af dat één persoon de vaste contactpersoon wordt voor het AMK. Dit is zowel voor de school als voor het AMK het meest werkbaar. Het verdient aanbeveling om in stap 2 advies in te winnen bij het AMK.

Deze adviezen kunnen bijvoorbeeld liggen op het gebied van:

- Inschatting van de situatie,
- Welke stappen er verder nog gezet kunnen worden om meer duidelijkheid te krijgen,
- Tips voor gespreksvoering met ouders of leerling,
- Of het raadzaam is om een melding te gaan doen.

Advies inwinnen bij het AMK is altijd mogelijk en dit kan, indien gewenst, anoniem.

Het doel van deze fase is nog meer duidelijkheid te krijgen over de situatie. Het verschil met stap 1 is dat er meerdere mensen bij betrokken zijn, waardoor meer informatie beschikbaar kan komen en de verantwoordelijkheid gedeeld wordt.

Tijdens dit overleg wordt de situatie geanalyseerd met behulp van de observatielijst (zie bijlage1).

Het plan van aanpak wordt voorbereid.

In het plan van aanpak worden beschreven:

- welke acties worden ondernomen
- wie, waar en wanneer de actie wordt ondernomen
- welke voorbereidingen nodig zijn
- wie, wanneer en hoe wordt teruggekoppeld

Leg de uitkomsten van de collegiale consultatie en/of het gegeven advies vast in het leerling dossier.

Advies bij specifieke vormen van geweld over mogelijke risico's van vervolgstappen

Is er binnen uw instelling onvoldoende kennis aanwezig over de aanpak van specifieke vormen van geweld, zoals eer gerelateerd geweld, huwelijksdwang, seksueel misbruik en vrouwelijke genitale verminking, vraag dan *altijd* advies aan het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling, het Steunpunt Huiselijk Geweld of een deskundige op het gebied van letselduiding, over uw vervolgstappen. Dit advies is ook van belang om mogelijke veiligheidsrisico's van eventuele vervolgstappen zorgvuldig af te kunnen wegen.

Aanbevelingen bij Stap 3

Bespreek de signalen met de leerling en/of ouder(s). Heeft de medewerker ondersteuning nodig bij het voorbereiden of het voeren van het gesprek met de leerling, raadpleeg dan een deskundige collega en/of het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling of het Steunpunt Huiselijk Geweld.

1. leg de leerling het doel uit van het gesprek;
2. beschrijf de feiten die u hebt vastgesteld en de waarnemingen die u hebt gedaan;
3. nodig de leerling uit om een reactie hierop te geven;
4. kom pas na deze reactie zo nodig met een interpretatie van hetgeen u hebt gezien, gehoord en waargenomen. In geval van vrouwelijke genitale verminking kan de medewerker daarbij de Verklaring tegen meisjesbesnijdenis gebruiken.

Vanzelfsprekend heeft de betreffende leerling behoefte aan steun en hulp. Bepaal wie de ondersteunende contactpersoon van de leerling zal worden.

Gesprek met kinderen

Ook als een leerling nog jong is, is het van belang dat de beroepskracht het gesprek met hem aangaat, tenzij dat vanwege zijn jeugdige leeftijd echt niet mogelijk of te belastend voor hem is. De beroepskracht beoordeelt zelf of een gesprek zinvol en mogelijk is, zo nodig in overleg met een collega of met het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling.

Het kan van belang zijn om een kind even alleen te spreken, zonder dat zijn ouders daarbij aanwezig zijn zodat het kind zich vrij kan uiten. De beroepskracht hanteert hiervoor de regels die in zijn eigen sector van toepassing zijn. Als uitgangspunt geldt dat de ouders hierover vooraf behoren te worden geïnformeerd. Maar in verband met de veiligheid van het kind, van de beroepskracht, of die van anderen, kan een beroepskracht ook in deze sector, bij wijze van uitzondering, besluiten om toch een eerste gesprek met het kind te voeren zonder dat de ouders hierover van te voren worden geïnformeerd. De redenen voor dit besluit dienen zorgvuldig vastgelegd te worden in het leerling dossier.

Aandachtspunten bij gesprekken met leerlingen: op welke zaken moet de medewerker alert zijn in het gesprek met de leerling

- Beloof nooit absolute geheimhouding als de leerling u in vertrouwen neemt. Leg uit dat u niet kunt helpen als u het niet met anderen mag bespreken. U kunt wel beloven geen stappen te zullen zetten zonder dat met de leerling te bespreken;
- Steun de leerling in het feit dat hij of zij zijn geheim aan u heeft verteld;
- Maak duidelijk dat de leerling zelf geen schuld heeft aan de ontstane situatie;
- Probeer een duidelijk beeld van de situatie te krijgen, zonder de leerling uit te horen. Kom eventueel later terug op bepaalde zaken;
- Vraag wie hier nog meer van op de hoogte zijn en van wie de leerling steun krijgt;
- Sommige leerlingen vinden het prettig als een vriend(in) die op de hoogte is bij het gesprek aanwezig is;
- Ga na of de situatie op school veilig is voor de leerling;
- Bespreek met de leerling of er mogelijk sprake is van een onveilige situatie en waar de leerling dan eventueel naar toe kan. Zeg dat u wilt helpen, maar kom niet meteen met oplossingen;
- Ga zoveel mogelijk uit van wat de leerling zelf wil en aangeeft. Probeer steeds in te schatten wat de leerling al aankan;
- Als u merkt dat de leerling u niet in vertrouwen durft te nemen, vraag dan of hij of zij liever met iemand anders binnen de school wil praten;
- Maak een vervolgspraak;
- Voorkom een te grote uitzonderingspositie voor de leerling;
- Zorg ervoor dat u de leerling tijdig verwijst naar een hulpverleningsinstantie.

Gesprek met de ouder(s)

Normaal gesproken zal er, als het om een minderjarige leerling gaat, ook een gesprek over de signalen worden gevoerd met de ouder(s). Dit is niet alleen van belang als de ouders mogelijkwijd betrokken zijn bij het huiselijk geweld of de kindermishandeling, maar ook als dit niet aan de orde is. Want de ouders behoren, zeker als zij het gezag uitoefenen, te worden geïnformeerd over wat er bij hun kind speelt.

Een gesprek met (een van) de ouders kan achterwege blijven in verband met de veiligheid van het kind of die van anderen. Bijvoorbeeld als de beroepskracht redenen heeft om aan te nemen dat hij het kind dan uit het oog zal verliezen omdat de ouders het kind van school zullen halen.

Over het wel of niet voeren van een gesprek met de leerling bij vermoedens van specifieke vormen van geweld zoals eer gerelateerd geweld, huwelijksdwang en vrouwelijke genitale verminking, wordt geadviseerd om altijd vooraf overleg te voeren met experts om te beoordelen of het voeren van een gesprek in dit stadium, in verband met de veiligheidsrisico's, verantwoord is.

Geen gesprek met de leerling en/of ouder

In de instructie bij deze stap wordt aangegeven in welke gevallen er kan worden afgezien van een gesprek met de leerling en/of ouder. Het gaat om uitzonderlijke situaties waarin er concrete aanwijzingen zijn dat *door het voeren van het gesprek* de veiligheid van een van de betrokkenen in het geding zou kunnen komen. Zo is het denkbaar dat een beroepskracht besluit om zijn vermoeden van seksueel misbruik of eer gerelateerd geweld nog niet met de dader te bespreken omdat hij het risico aanwezig acht dat de dader zich, na dit gesprek, op het slachtoffer af zal reageren.

Ook kan worden afgezien van een gesprek als er goede redenen zijn om aan te nemen dat de leerling en/of ouder daardoor het vertrouwen kwijt raakt in de beroepskracht en de contacten met de beroepskracht zal verbreken wat tot gevolg heeft dat de leerling uit het zicht raakt. Bij een besluit om geen contact te leggen met de leerling en/of ouder in verband met een mogelijke vertrouwensbreuk dient te worden bedacht dat precies door dit besluit ook weer een risico ontstaat op een vertrouwensbreuk, namelijk op het moment dat de leerling en/of ouder ontdekt dat de beroepskracht zonder zijn medeweten een melding over hem heeft gedaan.

Het doen van een melding *zonder* dat de signalen zijn besproken met de leerling, is alleen mogelijk als:

- er concrete aanwijzingen zijn dat de veiligheid van de leerling, die van u zelf, of die van een ander in het geding is, of zou kunnen zijn;
- als u goede redenen hebt om te veronderstellen dat de leerling door dit gesprek het contact met u zal verbreken en dat de leerling daardoor niet voldoende meer kan worden beschermd tegen het mogelijk geweld.

Registratie in de verwijsindex risicojongeren

Overweeg bij het zetten van stap 3 of het noodzakelijk is om, gelet op de bedreiging van de ontwikkeling van de jeugdige(n), ook een registratie te doen in de verwijsindex risicojongeren. Gebruik hierbij de registratiecriteria van de school.

Een registratie in de verwijsindex is bedoeld om beroepskrachten die betrokken zijn bij 'risicojongeren' bij elkaar te brengen zodat ze hun interventies op elkaar af kunnen stemmen en niet langs elkaar heen werken. Een melding in de verwijsindex is *geen* alternatief voor het doen van een melding van kindermishandeling bij het Advies – en Meldpunt Kindermishandeling. Ga daarom, ook als u besluit tot een registratie in de verwijsindex, door met stap 4 en 5 van de meldcode als uw vermoeden van kindermishandeling door het gesprek met de ouders en/of de jeugdige niet zijn weggenomen.

Aanbevelingen bij Stap 4

Na de eerste drie stappen beschikt de beroepskracht al over redelijk veel informatie: de beschrijving van de signalen die hij heeft vastgelegd, de uitkomsten van het gesprek met de leerling en/of ouder en het advies van deskundigen. In stap 4 komt het er op aan dat de beroepskracht deze informatie weegt. Deze stap vraagt van de beroepskracht dat hij het *risico* op huiselijk geweld of kindermishandeling inschat, evenals de *aard en de ernst* van dit geweld. Maak bij het inschatten van het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling gebruik van risicotaxatie-instrument(en). Raadpleeg in geval van twijfel altijd (opnieuw) het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling of het Steunpunt Huiselijk Geweld. Zij bieden ondersteuning bij het wegen van het geweld en van de risico's op schade en zij kunnen adviseren over vervolgstappen.

MAAK BIJ STAP 4 GEBRUIK VAN HET AFWEGINGSKADER.

Aanbevelingen bij Stap 5

Stap 5A: Hulp organiseren en effecten volgen

Meent u, op basis van uw afweging in stap 4, dat u de leerling en zijn gezin redelijkerwijs *voldoende* tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling kunt beschermen:

- *organiseer* dan de noodzakelijke hulp;
- *volg* de effecten van deze hulp;
- *doe* alsnog een *melding* als er signalen zijn dat het huiselijk geweld of de kindermishandeling niet stopt of opnieuw begint.

Stap 5B: Melden en bespreken met de leerling en/of ouders

Kunt u de leerling niet voldoende tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling beschermen of twijfelt u er aan of u voldoende bescherming hiertegen kunt bieden:

- meld uw vermoeden bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling of bij het Steunpunt Huiselijk Geweld (zie bijlage 4);
- sluit bij uw melding zoveel mogelijk aan bij feiten en gebeurtenissen en geef duidelijk aan indien de informatie die u meldt (ook) van anderen afkomstig is;
- overleg bij uw melding met het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling of het Steunpunt Huiselijk Geweld wat u na de melding, binnen de grenzen van uw gebruikelijke werkzaamheden, zelf nog kunt doen om de leerling en zijn gezinsleden tegen het risico op huiselijk geweld of op mishandeling te beschermen.

Bespreek uw melding vooraf met de leerling (vanaf 12 jaar) en/of met de ouder (als de leerling nog geen 16 jaar oud is).

1. leg uit waarom u van plan bent een melding te gaan doen en wat het doel daarvan is;
2. vraag de leerling en/of ouder uitdrukkelijk om een reactie;
3. in geval van bezwaren van de leerling en/of ouder, overleg op welke wijze u tegemoet kunt komen aan deze bezwaren;
4. is dat niet mogelijk, weeg de bezwaren dan af tegen de noodzaak om de leerling of zijn gezinslid te beschermen tegen het geweld of de kindermishandeling. Betrek in uw afweging de aard en de ernst van het geweld en de noodzaak om de leerling of zijn gezinslid door het doen van een melding daartegen te beschermen;
5. doe een melding indien naar uw oordeel de bescherming van de leerling of zijn gezinslid de doorslag moet geven

Van contacten met de leerling en/of ouder over de melding kunt u afzien:

- als er concrete aanwijzingen zijn dat de veiligheid van de leerling, die van u zelf, of die van een ander in het geding is, of zou kunnen zijn;
- als u goede redenen hebt om te veronderstellen dat de leerling daardoor het contact met u zal verbreken.

Noodsituaties

Bij signalen die wijzen op acuut en zodanig ernstig geweld dat de leerling of zijn gezinslid daartegen onmiddellijk moet worden beschermd, kunt u meteen advies vragen aan het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling of aan het Steunpunt Huiselijk Geweld. Komt men daar, op basis van de signalen, tot het oordeel dat onmiddellijke actie is geboden, dan kunt u zo nodig in hetzelfde gesprek een melding doen zodat op korte termijn de noodzakelijke acties in gang kunnen worden gezet.

In noodsituaties kunt u overigens ook contact zoeken met de Raad voor de Kinderbescherming of met de crisisdienst van het Bureau Jeugdzorg en/of de politie vragen om hulp te bieden.

MAAK BIJ STAP 5 GEBRUIK VAN HET AFWEGINGSKADER.

Aanbevelingen bij Stap 6

Een melding is geen eindpunt. Als een beroepskracht een melding doet, dient hij in zijn contact met het Steunpunt Huiselijk Geweld of het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling ook te bespreken wat hij zelf, na zijn melding, binnen de grenzen van zijn gebruikelijke taakuitoefening, kan doen om de leerling of zijn gezinsleden te beschermen en te ondersteunen. Van de medewerker wordt verwacht dat hij, naar de mate van zijn mogelijkheden, de leerling blijft ondersteunen en beschermen. Uiteraard gebeurt dit in overleg met het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling of het Steunpunt Huiselijk Geweld om zo tot een gemeenschappelijke aanpak te komen.

Nazorg

Nazorg is bij kindermishandeling essentieel. Na de melding begint het vaak pas voor de leerling: het verhaal moet soms nog worden herhaald bij Zedenpolitie, bij de Raad, bij Bureau Jeugdzorg, etc. De vertrouwensfiguur moet samen met de leerling 'de reis maken' en als steunpunt blijven fungeren (soms maandenlang).

Nazorg kan niet alleen voor de leerling, maar ook voor andere betrokkenen binnen de school nodig zijn. Denk hierbij, behalve aan degene die gesprekken met de leerling heeft gevoerd, ook aan vrienden of vriendinnen van de leerling die van de situatie op de hoogte zijn.

Het belang van het bieden van ondersteuning aan de leerling moet niet onderschat worden. Veel mensen die in hun jeugd mishandeld of misbruikt zijn, hebben het gered doordat andere volwassenen zich om hen bekommerden.

Degene die contact met de leerling heeft onderhouden, blijft dat doen gedurende een afgesproken periode en draagt zondig zorg voor een passende overdracht.

Indien er aanleiding voor is, wordt de situatie opnieuw besproken in de overleggroep (ZAT).

Bij blijvende twijfel wordt advies ingewonnen bij het AMK.

Het kan gebeuren dat de hulpverlening anders loopt dan de school had verwacht. Het is belangrijk dat de leden van de overleggroep elkaar ondersteunen in het omgaan met gevoelens van machteloosheid en teleurstelling die hiermee gepaard kunnen gaan.

Evaluatie in de overleggroep

In de overleggroep wordt geëvalueerd op de volgende onderwerpen:

- ondernomen acties
- effect
- tijdsplanning
- samenwerking met leerling en ouders
- samenwerking professionals

Zo nodig worden verbeteringen in afspraken en/of procedures aangebracht.

Verdeling van verantwoordelijkheden voor het zetten van de stappen en het beslissen over het al dan niet doen van een melding

Het zetten van de stappen van de meldcode is een verantwoordelijkheid van:

Stap 1: in kaart brengen van signalen

Verantwoordelijkheid: alle medewerkers van het Bonnefanten College in samenwerking met de mentor van de desbetreffende leerling.

Stap 2: overleggen met een collega en eventueel raadplegen AMK of steunpunt huiselijk geweld

Verantwoordelijkheid mentor in samenwerking met de zorgcoördinator en/of de vertrouwenspersoon. De leerling wordt besproken in het ZAT.

Stap 3: gesprek met de cliënt

Verantwoordelijkheid: mentor en/of vertrouwenspersoon en/of zorgcoördinator.

Stap 4: wegen van het geweld of de kindermishandeling

Verantwoordelijkheid: zorgcoördinator en/of vertrouwenspersoon. Het ZAT wordt hierbij betrokken.

Stap 5: hulp organiseren of melden

Verantwoordelijkheid: zorgcoördinator en/of vertrouwenspersoon en/of schoolmaatschappelijk werk.

Stap 6: nazorg

Verantwoordelijkheid: mentor of vertrouwenspersoon.

Zorgcoördinator: Gerry Feij

Vertrouwenspersonen: Pia Rouvroye en Jos Vrijens

ZAT: leden van het zorgteam plus jeugdarts, ambtenaar leerplicht, schoolmaatschappelijk werk, Bureau Jeugdzorg en RIAGG.

Gelet op de Wet verplichte meldcode draagt het bevoegd gezag van Bonnefanten College er zorg voor dat:

- er binnen de organisatie een meldcode beschikbaar is die voldoet aan de eisen van de wet;
- er binnen de organisatie bekendheid wordt gegeven aan het doel en de inhoud van de meldcode;
- regelmatig een aanbod wordt gedaan van trainingen en andere vormen van deskundigheidsbevordering zodat beroepskrachten voldoende kennis en vaardigheden ontwikkelen en ook op peil houden voor het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling en voor het zetten van de stappen van de code;
- de meldcode wordt opgenomen in het inwerkprogramma van nieuwe medewerkers;
- er voldoende deskundigen beschikbaar zijn die de beroepskrachten kunnen ondersteunen bij het signaleren en het zetten van de stappen van de code;

- de meldcode aansluit op de werkprocessen binnen de organisatie;
- de werking van de meldcode regelmatig wordt geëvalueerd en dat zo nodig acties in gang worden gezet om de kennis en het gebruik van de meldcode te bevorderen.

De taak van de school met betrekking tot kindermishandeling is het signaleren en het aankaarten ervan bij de voor de hulpverlening verantwoordelijke instanties. De school is niet verantwoordelijk voor de verandering van de situatie of de hulpverlening. Signalen over een onveilige situatie moeten doorgegeven worden aan de hulpverlening die een veiligheidsplan kan opstellen.

Bijlage 1 Observatielijst

Vragen over 'opvallend gedrag van een leerling'

Naam leerling(e): _____ jongen/meisje

Geboortedatum: _____

School: _____

Leerjaar / schooltype: _____

Naam leerkracht: _____

Invuldatum: _____

1 Sinds wanneer vertoont het kind opvallend gedrag?

- laatste weken
- laatste maanden
- dit schooljaar
- sinds

2 Het opvallende gedrag bestaat uit (meer dan één antwoord mogelijk)

- (zeer) meegaand gedrag
- gebrek aan vertrouwen in anderen
- ouwelijk, zorgend gedrag
- verzet, passief
- verzet, actief
- agressief: verbaal en / of fysiek
- angstig
- druk
- negatief zelfbeeld
- angst voor lichamelijk contact
- seksueel uitdagend gedrag
- gespannen
- faalangstig
- anders, namelijk

3 Hoe is de verhouding tot de medeleerlingen? (meer dan één antwoord mogelijk)

- prettig
- geen aansluiting
- bang
- plagerig
- agressief naar jongere kinderen
- bezig
- wordt gepest
- pest andere kinderen
- anders, namelijk

4 Hoe is de uiterlijke verzorging van het kind, zoals kleding en dergelijke?

- over het algemeen verzorgd
- over het algemeen onverzorgd
- sterk wisselend
- anders, namelijk

5 Hoe is de verhouding tot vrouwelijke docenten?

6 Hoe is de verhouding tot mannelijke docenten?

7 Hoe is het contact tussen de school en de ouders?

8 Zijn er bijzonderheden over het gezin te melden? Indien mogelijk ook de bron vermelden.

9 Wat zijn volgens u de problemen?

10 Is er de laatste tijd iets in het gedrag of in de situatie van het kind veranderd en zo ja wat?

11 Wat is er bij u bekend over eventuele broertjes en zusjes?

12 Wordt de zorg / het vermoeden door anderen gedeeld, zo ja, wat en door wie?

13 Wat zijn de schoolresultaten en zijn er veranderingen waargenomen?

14 Schoolverzuim

- is regelmatig één of meerdere dagen met kennisgeving afwezig
- is regelmatig één of meerdere dagen zonder kennisgeving afwezig
- is vaak op dezelfde dag / dagdelen afwezig (bijv. gymnastieklessen)
- anders, namelijk

Bijlage 2 Signalenlijst kindermishandeling

(12-18 jaar)

Het gebruik van een signalenlijst kan zinvol zijn, maar biedt ook een zekere mate van schijnzekerheid.

De meeste signalen zijn namelijk stressindicatoren, die aangeven dat er iets met de leerling aan de hand is. Dit kan ook iets anders zijn dan kindermishandeling (andere gezinsproblemen, puberteitsproblematiek, overlijden van een familielid, enz.) Hoe meer signalen een leerling afgeeft, hoe groter de kans is dat er sprake zou kunnen zijn van kindermishandeling.

De signalen die op deze lijst vermeld worden, hebben betrekking op alle vormen van mishandeling (lichamelijke en psychische mishandeling, lichamelijke en psychische verwaarlozing en seksueel misbruik). Aan het einde van de lijst zijn nog enkele signalen opgenomen die meer specifiek zijn voor seksueel misbruik. Om een duidelijk beeld te krijgen van wat er aan de hand zou kunnen zijn, is het van belang de hele context van het gezin erbij te betrekken. Daarom worden ook een aantal signalen van ouders en gezin genoemd.

1. Psychosociale signalen

Ontwikkelingsstoornissen

regressief gedrag

ouwelijk gedrag

Relationele problemen

ten opzichte van de ouders:

- totale onderwerping aan de wensen van de ouder
- sterk afhankelijk gedrag ten opzichte van de ouder
- angst voor ouder

ten opzichte van andere volwassenen:

- bevrozing bij lichamelijk contact
- allemansvriend
- lege blik in ogen en vermijden van oogcontact
- waakzaam, wantrouwend

ten opzichte van leeftijdsgenoten:

- is niet geliefd bij leeftijdsgenoten
- wantrouwend

Gedragsproblemen

'acting out gedrag'

weglopen

crimineel gedrag

agressief gedrag

alcohol- en/of drugsmisbruik

'acting in gedrag'

in zichzelf gekeerd, depressief

extreem verantwoordelijkheidsgevoel

passief, meegaand, apathisch, lusteloos

labiel, nerveus, gespannen

angstig

zelfverwondend gedrag

suïcidaal gedrag

plotselinge gedragsverandering

niet tonen van gevoelens, zelfs niet bij lichamelijke pijn
slaapstoornissen
vermoeidheid, lusteloosheid
schuld- en schaamtegevoelens
bedplassen
negatief zelfbeeld
anorexia of boulimia

2. Medische signalen

Lichamelijke kenmerken

(specifiek voor lichamelijke mishandeling)

blauwe plekken
krab-, bijt- of brandwonden
botbreuken
littekens

Overige medische signalen

klein voor leeftijd
psychosomatische klachten (buikpijn, misselijkheid, hoofdpijn, etc.)
vertraagd intreden van de puberteit
matige algehele gezondheidstoestand

3. Kenmerken ouders / gezin

Ouder-kind relatiestoornis

ouder heeft irreële verwachtingen ten aanzien van de jongere
ouder toont weinig belangstelling voor de jongere

Signalen ouder

geweld in eigen verleden
apathisch en (schijnbaar) onverschillig
onzeker, nerveus en gespannen
onderkoeld brengen van eigen emoties
negatief zelfbeeld
steeds naar andere artsen/ ziekenhuizen gaan ('shopping')
afspraken niet nakomen
aangeven het bijna niet meer aan te kunnen

Gezinskenmerken

multi-problem gezin
ouder die er alleen voorstaat
regelmatig wisselende samenstelling van gezin
isolement
vaak verhuizen
sociaal-economische problemen: werkloosheid, slechte behuizing, migratie, etc.
veel ziekte in het gezin
draaglast gezin gaat draagkracht te boven
geweld wordt gezien als middel om problemen op te lossen

4. Signalen schoolsituatie

plotselinge achteruitgang in schoolprestaties
vaak absent
spijbelen
geheugen- en/of concentratieproblemen
faalangst
niet willen uitkleden voor de gymles

5. Signalen seksueel misbruik

Lichamelijke kenmerken

verwondingen aan genitaliën
vaginale infecties en afscheiding
jeuk bij vagina en/of anus
problemen bij het plassen
recidiverende urineweginfecties
pijn in de bovenbenen
pijn bij lopen en/of zitten
seksueel overdraagbare ziekten
zwangerschap
abortus

Relationele problemen

angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of voor een man of vrouw in het bijzonder
sterk verzorgend gedrag (parentificatie)

Gedragsproblemen

Afwijkend seksueel gedrag:

excessief en/of dwangmatig masturberen
seksueel agressief en dwingend gedrag ten opzichte van anderen
promiscuïteit/prostitutie
seksualiseren van alle relaties
extreem teruggetrokken en geremd seksueel gedrag
angst voor mogelijke homoseksualiteit
angst voor zwangerschap
negatief lichaamsbeeld: ontevredenheid over, boosheid op of schaamte voor eigen lichaam
schrikken bij aangeraakt worden
houterige motoriek (onderlichaam 'op slot')

6. Signalen huiselijk geweld

Gedragsproblemen

agressie: kopiëren van gewelddadig gedrag van vader (sommige jongeren, m.n. jongens kopiëren hun vaders gedrag door hun moeder of jongere broertjes/ zusjes of verkering te slaan
alcohol- of drugsgebruik
opstandigheid
angst
depressie
negatief zelfbeeld
passiviteit en teruggetrokkenheid
zichzelf beschuldigen
verlegenheid

suïcidaliteit

Problemen in sociaal gedrag en competentie

sociaal isolement: proberen thuissituatie geheim te houden en ondertussen aansluiting te vinden met leeftijdsgenoten (zonder ze mee naar huis te nemen)
wantrouwen ten aanzien van de omgeving
gebrek aan sociale vaardigheden

Schoolproblemen

schoolluitval
moeite met concentreren
overcompenseren (opvallend extra inzet op school)

7. Signalen m.b.t. loverboys

Gedrag/houding

heeft opeens afwijkende normen en lijkt opeens alleen maar bezig te zijn met seks
heeft plotseling belangstelling voor bepaalde jongens, heeft veel nieuwe contacten, gaat om met 'ouderen'
stelt zich extra sociaal wenselijk op (om toch maar niet te veel op te vallen)
heeft weinig of steeds minder binding met thuis
wisselt snel van emoties, is weinig flexibel, ziet niet hoe zij situaties kan veranderen

Uiterlijk en fysieke gesteldheid

ziet er vermoeid uit, is vermagerd (deze meiden moeten erg hard werken en natuurlijk ook vaak 's avonds en 's nachts)
ziet er anders gekleed uit, ziet er qua make-up anders uit, ziet er juist heel verzorgd en erg uitdagend uit (meer conform de andere wereld waarin zo'n meisje op dat moment functioneert)
heeft psychosomatische klachten (schreeuw om aandacht)
zelfverwonding (verbergt dit of loopt er mee te koop, schreeuw om aandacht)

Houding ten opzichte van zichzelf

heeft een lage zelfwaardering, heeft een weinig realistisch zelfbeeld
is snel te beïnvloeden, durft/kan geen grenzen aangeven
is depressief

Gedrag (algemeen)

drinkt, blowt, eet slecht
heeft veel geld of dure spullen: gekregen van de loverboy
gaat extreem vaak uit, in werkelijkheid misschien niet verder dan haar werkplek
hangt veel op straat rond: daar zijn de vrienden te vinden die de leemte van thuis moeten opvullen
is overdreven vrolijk: om te maskeren wat er werkelijk speelt
trekt zich terug, heeft plotselinge huilbuien, heeft woede-uitbarstingen
vertelt overdreven verhalen: stoer doen, zoeken naar aandacht
vertoont op verschillende plekken totaal ander gedrag: leeft ook in verschillende werelden
gaat onregelmatig naar school: heeft andere bezigheden of is te moe om na gewerkt te hebben ook nog naar school te gaan
heeft thuis veel problemen
vertoont wegloupedrag
vermijdt het onderwerp prostitutie of projecteert op anderen
Het is opmerkelijk dat meisjes die door de jongens geronseld zijn en al in de prostitutie zitten, nieuwe meisjes vaak op weg helpen, ze uitleggen hoe ze moeten werken.

Bijlage 3 Aandachtspunten voor gesprekken met ouders

Aandachtspunten voor gesprekken met ouders

Een gesprek met de ouders kan vele gevolgen hebben. Zo kan blijken dat de vermoedens onterecht waren. Sommige ouders voelen zich al geholpen als u hun zorg deelt en u de problemen bespreekbaar maakt. Aan de andere kant kunnen ouders het gesprek ook zien als bewijs van de loslippigheid van hun kind en van uw bemoeizucht en kan een gesprek averechts werken. Een goede afweging van de mogelijke gevolgen van een gesprek is dan ook heel belangrijk;

Als ouders zeggen ook bezorgd te zijn dan kunt u samen kijken welke ondersteuning ouders kunnen gebruiken. De geboden ondersteuning kan een positief effect hebben op de situatie.

U kunt dat merken aan het gedrag en/of schoolprestaties van de leerling.

Ziet u geen verbeteringen, merkt u dat ouders het contact uit de weg gaan of problemen die er duidelijk zijn ontkennen, dan kunt u dit beschouwen als een extra signaal;

Verdiep u bij ouders met andere culturele achtergronden of religie extra goed in de manier waarop u hen het beste kunt benaderen. Vraag hierover eventueel advies bij het AMK of bij hulpverleners die uit dezelfde cultuur als het betreffende gezin afkomstig zijn. Het is belangrijk om een open houding aan te nemen en het kind als gezamenlijk doel te nemen. Probeer eerst een vertrouwensrelatie op te bouwen, voordat u met de inhoud gaat beginnen. Het is aan te raden een vertrouwd persoon (de docent) het gesprek te laten voeren;

Bepaal van te voren wat het doel is van het gesprek. Vaak is uw zorg delen met de ouders de beste ingang. Het woord kindermishandeling gebruikt u natuurlijk niet. In een gesprek met ouders brengt u alleen naar voren wat u hebt waargenomen, dus niet uw interpretaties;

Ga ouders niet beschuldigen en probeer ook niet het 'bewijs' van mishandeling boven tafel te krijgen.

Het voeren van gesprekken met ouders

Voor het voeren van gesprekken met ouders in verband met zorgen over de opvoedingssituatie, is een aantal vuistregels te geven dat in praktisch elk gesprek van pas komt. Ze hebben betrekking op het structureren van gesprekken, het benaderen van de ouders, het omgaan met hete hangijzers, het bieden van opvoedingsondersteuning en het toepassen van non-verbale communicatieve vaardigheden.

Stap voor stap, fase na fase

Voordat het gesprek plaatsvindt is het belangrijk om het tot op zekere hoogte voor te bereiden en te structureren. Ook al loopt het anders dan u hoopt of verwacht, een bepaalde opbouw in gedachten houden kan voorkomen dat het gesprek stuurloos wordt.

Door tijdens het gesprek actief stappen of fasen aan te brengen – bijvoorbeeld door bewust samen te vatten en nieuwe onderwerpen aan te snijden – is het makkelijker om de regie van het gesprek te houden en het doel van het gesprek te bewaken.

Dat betekent echter niet dat er een lijstje met punten moet worden afgewerkt; het gaat om het voeren van een gesprek dat sterk gericht is op het uitwisselen van ervaringen, meningen en gevoelens.

Vorbereiding van het gesprek

Bepaal het doel van het gesprek;

Bepaal wie het gesprek gaat voeren;

Overweeg waar en wanneer u het gesprek wilt houden en of er opvang nodig is voor de leerling en de eventuele andere kinderen;

Beslis of u één of beide ouders uitnodigt voor het gesprek;

Schat in of het voor uw veiligheid nodig is om met een collega het gesprek te voeren of dat een collega op de hoogte is van het gesprek en in de buurt is. Het is ook mogelijk de JGZ-medewerker uit te nodigen bij het gesprek;

Hou ook rekening met de tafelstelling tijdens het gesprek (ga zelf het dichtst bij de deur zitten). Wanneer u wilt overleggen over hoe u het gesprek het best kan voeren, kunt u altijd advies vragen aan het AMK.

Stappen of fasen

De stappen of fasen die in een gesprek met ouders kunnen worden onderscheiden, komen neer op de

volgende vijf onderdelen:

1. Het leggen van contacten en het winnen van vertrouwen;
2. Het uitleggen van de aanleiding en het doel van het gesprek;
3. Het bepalen van het concrete probleem waarover het gesprek gaat;
4. Het bespreken van dat probleem;
5. Het trekken van een gezamenlijke conclusie en het afronden van het gesprek.

Elke fase heeft een aantal aandachtspunten waar u op kunt letten.

Ad. 1. Het leggen van contact en het winnen van vertrouwen

Stel de ouder op zijn of haar gemak, bijvoorbeeld door de ouder op een prettige manier te begroeten en waardering uit te spreken voor diens komst;

Biedt een kopje koffie of thee aan;

Informeer naar diens actuele situatie en ga in op wat de ouder aangeeft. Vertel wat er goed gaat met de leerling. U legt hiermee een goede basis voor het verdere gesprek.

Ad. 2. Het uitleggen van de aanleiding en het doel van het gesprek

Vertel waarom u dit gesprek wilt voeren en hoe u dit gesprek hebt voorgesteld;

Leg helder en concreet uit waar u zich zorgen over maakt, zonder het woord kindermishandeling te gebruiken.

Ad. 3. Het bepalen van het concrete probleem waarover het gesprek gaat

Na het uitspreken van de zorgen biedt de ouder de gelegenheid daar direct op te reageren ('Hoe vindt u dat ik dit zeg?', 'Herkent u dit?', 'Wilt u met mij hierover praten?');

Stimuleer de ouder door het stellen van open vragen (wie, wat, waar, hoe, wanneer);

Luister goed naar het verhaal van de ouder;

Respecteer de (ervarings)deskundigheid van de ouder m.b.t. de leerling;

Verhelder de zorgen door het geven van informatie;

Ga na of er al hulp in het gezin is;

Vat de informatie samen en vraag de ouder of dit klopt;

Stel gezamenlijk vast waarover het vervolg van het gesprek zal gaan.

Ad. 4. Het bespreken van het vastgestelde probleem

Verken en analyseer samen met de ouder het probleem;

Gebruik de gesprekstechnieken: doorvragen, luisteren, samenvatten en ordenen, zodat u dieper in kan gaan op een bepaald onderwerp;

Als gesprekspartner vervult u de rol van 'meedenker': informatief, adviserend en ondersteunend, indien nodig sturend of confronterend;

Spreek de ouder aan op diens verantwoordelijkheid als opvoeder;

Vertel wat u als school te bieden hebt en wat andere instanties kunnen bieden;

Stel samen met de ouder vast hoe het probleem nu verder aangepakt gaat worden.

Ad. 5. Het trekken van een gezamenlijke conclusie en het afronden van het gesprek.

Geef een korte samenvatting van wat er besproken is, wat dit heeft opgeleverd en tot welke vervolgstappen dit gaat leiden;

Ga na of de ouder het eens is en of het gesprek voor de ouder voldoende heeft opgeleverd;

Maak afspraken over praktische oplossingen waar aan gewerkt gaat worden;

Maak een afspraak voor een nieuw gesprek;

Maak zonodig afspraken over begeleide verwijzing naar een hulpaanbod;

Vraag, indien nodig, de ouder toestemming om informatie in te winnen of te overleggen met een andere organisatie;

Vertel de ouder of en hoe de uitkomsten van het gesprek in het dossier worden genoteerd;

Een goede afronding voorkomt dat een ouder overmant door emoties de deur uitgaat, een afspraak voor een snel vervolcontact kan daarbij helpen.

Voorbeeldzinnen

Inleidende zinnen:

- Ik wil met u praten over de verandering in het gedrag van uw kind;
- Ik maak me zorgen over uw kind, omdat....;
- Er is een verandering ontstaan in de klas, sindsdien is uw kind....

De werkelijke boodschap:

Vanuit het benoemen van feiten, kan die als volgt luiden:

- Mij valt op...., het lijkt of.....;
- Ik merk, ik hoor, ik zie, ik denk.....;
- Uw kind is de laatste tijd wat stiller (onconcentreerder, rumoeriger, drukker, verdrietiger, boos e.d.) en daar maak ik me zorgen over;
- Uw kind heeft de laatste tijd wat moeite met andere kinderen, mij valt op...;
- Uw kind is de laatste tijd zo aanhankelijk en vraagt veel aandacht en heeft moeite met de regels;
Hoe ervaart u dat zelf?Weet u misschien wat de oorzaak hiervan kan zijn?
- Hoe gaat het bij u thuis?
- Is er iets gaande in de omgeving van uw kind (vrienden, op straat, familie);
- Het lijkt of uw kind gepest wordt (of uitgescholden/ bang/ straf krijgt/ klem zit/ gedwongen wordt/ niet gelukkig is) en daar last van heeft, wat merkt u daarvan?

Het vervolg:

Ik wil graag nog eens met u praten om te kijken of er verandering in het gedrag van uw kind heeft plaatsgevonden.

Bijlage 4 Informatie over Bureau Jeugdzorg en het Advies & Meldpunt Kindermishandeling (AMK)

Sinds 2001 is het AMK onderdeel van Bureau Jeugdzorg (BJZ). Tot op heden kunnen Bureau Jeugdzorg en het AMK afzonderlijk van elkaar benaderd worden. In de Wet op de Jeugdzorg zijn onder andere de taken en verantwoordelijkheden van de Bureaus Jeugdzorg (BJZ) en de AMK's vastgelegd.

Werkwijze Bureau Jeugdzorg

Het belangrijkste werk van Bureau Jeugdzorg is het beoordelen van het verzoek om hulp en de juiste zorg vaststellen (indicatiestelling, afsprakenkader of tussenkomst). Het beoordelen van de vraag van een cliënt staat los van het feitelijke aanbod aan jeugdzorg. Bureau Jeugdzorg bekijkt in één of meerdere gesprekken met ouders, jeugdige en - indien noodzakelijk - andere betrokkenen of de cliënt zorg nodig heeft en zo ja welke.

Daarnaast biedt BJZ informatie en advies aan jongeren tot 18 jaar en hun ouders en/of verzorgers, beroepskrachten of andere betrokkenen op psychosociaal of opvoedkundig gebied. De informatie en adviesfunctie valt tegenwoordig onder het wijkteam. Jeugdigen en/of hun ouders die zelf hulp vragen, kunnen tegenwoordig terecht bij het wijkteam of bij het Centrum voor Jeugd en Gezin in hun woonwijk. Bureau Jeugdzorg maakt hier, naast een aantal andere ketenpartners, deel van uit. In het wijkteam wordt de gestelde vraag in behandeling genomen.

'Één gezin één plan'

Zorgen rondom een kind worden door het voorliggende veld (de zogenaamde vindplaatsen), altijd besproken met de ouders. Indien ouders deze zorgen kunnen delen en meewerken aan het verminderen of stoppen ervan, wordt er samen met ouders en eventueel betrokken instanties 'één gezin één plan' opgezet. Bureau Jeugdzorg kan uitgenodigd worden om deel te nemen aan en mee te denken in dit overleg als hier redenen voor zijn.

Outreachinge zorg

Indien ouders (of jeugdige) niet mee willen werken aan het verminderen of stoppen van zorgen omtrent hun kind, wordt er door de deelnemers van 'Één gezin, één plan' beoordeeld of het noodzakelijk is om outreachend aan de slag te gaan om de zorgen te verminderen. Wanneer wordt bepaald dat outreachend werken noodzakelijk is, dan wordt de casus behandeld als een Zorgmelding. Aangezien de specifieke deskundigheid omtrent outreachend werken aanwezig is bij alle Bureau Jeugdzorg-medewerkers, kunnen Bureau Jeugdzorg medewerkers hiervoor benaderd worden via het wijkteam.

Een toestemming van ouders is wenselijk maar niet noodzakelijk. Zij moeten wel op de hoogte zijn van de inhoud van de zorgen en met wie deze gedeeld gaan worden. In het belang van een kind kan er dus altijd gehandeld worden, mits er een overweging daartoe heeft plaatsgevonden en deze geregistreerd is.

Met name betreft het casussen waarin sprake is van:

- ernstige opgroei- en opvoedingsproblemen waarbij
- (verwacht wordt dat) hulp door voorliggende voorzieningen niet tot gewenste effecten leidt én
- de jeugdige en/of ouders niet gemotiveerd kunnen worden tot aanmelding bij BJZ Limburg.

De zorgsignalen kunnen telefonisch, schriftelijk dan wel via een Zorg advies Team (ZAT) binnenkomen bij Bureau Jeugdzorg Limburg. De zorgen van de professional worden op schrift aangeleverd conform het format van 'Één gezin, één plan'. Het niet op schrift aanleveren van de zorgen is echter nooit reden om geen onderzoek te doen naar de gemelde situatie. Het is dan belangrijk om collega's in het wijkteam te consulteren zodat indien nodig de route van Outreachinge zorg gestart kan worden. Indien er sprake is van een levensbedreigende situatie of direct gevaar voor de jeugdige, wordt er direct gehandeld (in ieder geval binnen 24 uur) door het

team spoedeisende zorg (SEH), dat, al dan niet in samenwerking met de medewerker die met outreachende zorg aan de slag is, de zorgmelding behandelt.

Werkwijze AMK (Advies- en Meldpunt Kindermishandeling)

Het AMK streeft ernaar zo laagdrempelig mogelijk te werken en kan telefonisch benaderd worden door iedereen die zich zorgen maakt over de situatie van bepaalde kinderen.

Dit kunnen mensen zijn die beroepshalve met kinderen te maken hebben, maar ook burens of familieleden. Het is voor niet-professionals (familie, burens etc.) mogelijk om anoniem te melden. Via het AMK wordt de naam van de melder dan niet bekend gemaakt bij het kind, diens gezin of derden. Voor professionals is het niet wenselijk dat zij anoniem melden, wel mogelijk in bepaalde situaties.

Bij telefonisch contact maakt het AMK de keuze tussen:

Advies (meestal éénmalig)

Vragen kunnen betrekking hebben op het interpreteren van signalen of op de schadelijkheid van het gedrag van ouders voor kinderen. Degene die advies vraagt van het AMK blijft zelf verantwoordelijk voor het gevolg. Het AMK registreert geen gegevens over het betreffende kind of gezin.

Consult (meestal meerder contacten)

Het AMK beperkt zich niet tot een eenmalige advies maar biedt een vorm van ondersteuning en coaching. Er wordt geen actie ondernomen door het AMK richting cliënt en er worden geen gegevens over cliënten geregistreerd. Er kan wel een dossier op naam van de consultvrager worden aangelegd.

Melding

Als er geen mogelijkheden – meer – zijn om helderheid te krijgen over een vermoeden of als het niet lukt noodzakelijk geachte hulpverlening op gang te brengen, terwijl de zorgen over het kind blijven bestaan, kan het noodzakelijk zijn een melding te doen bij het AMK. Hierbij neemt het AMK alle gegevens op over het kind of het gezin waar melding over wordt gemaakt. Daarna volgt intern een intake-overleg, waarbij een vertrouwensarts aanwezig kan zijn. In dit overleg wordt besloten of het AMK verantwoordelijkheid moet nemen voor de gemelde situatie. De melder krijgt bericht of de zaak is aangenomen en het AMK verantwoordelijkheid neemt.

Uitgangspunt bij een melding is om zo min mogelijk buiten de ouders/verzorgers om te opereren en zo snel mogelijk contact te leggen met hen zelf (binnen vier tot zes weken). Alleen indien het belang van het kind zich hiertegen verzet, wordt dit contact uitgesteld en wordt in eerste instantie huisarts, school e.d. benaderd.

Anonimiteit van de melder

Het AMK wil graag zo open mogelijk met meldingen omgaan. Soms is dat echter niet verstandig. Op grond van wettelijke regels bestaat in onderstaande gevallen het recht om anoniem te blijven ten opzichte van het gezin. Beroepskrachten zoals docenten kunnen in uitzonderlijke gevallen anoniem blijven. Dit kan alleen wanneer de bekendmaking van uw naam:

- een bedreiging vormt of kan vormen voor het kind of voor andere kinderen in het gezin, of
- een bedreiging vormt of kan vormen voor u zelf of voor uw medewerkers, of
- uw vertrouwensrelatie met het gezin verstoort of kan verstoren.

Als met u is afgesproken dat u anoniem blijft voor het gezin, dan zorgt het AMK ervoor dat uw informatie zo in het dossier wordt opgeslagen, dat de ouders ook uit het dossier uw identiteit niet kunnen achterhalen.

Aandachtspunten (voor professionals) bij het doen van een melding van zorgen

- Maak onderscheid tussen waarneembare feiten en beleving.
- Bespreek de feiten waar zorgen over zijn met ouders en of jeugdige. Je hebt geen toestemming nodig van ouders om een zorgmelding te doen maar je moet wel aangeven dát je meldt, en op grond waarvan!
- Activeer hen om zich zelf aan te melden bij de Toegang van BJZ.
- BJZ is er voor ernstige opvoed- en opgroeimoeilijkheden waarbij hulp vanuit het voorliggende veld niet tot het gewenste effect leidt.
- Als ouders zich uiteindelijk niet zelf willen aanmelden maak dan duidelijk dat jij jouw zorgen (*bij voorkeur* schriftelijk) kenbaar zult maken aan BJZ vanuit jouw verantwoordelijkheid. Een kopie van deze schriftelijke melding van zorgen wordt verstrekt aan ouders.
- Als je je zorgen niet wilt of kunt bespreken met de ouders, dan kan BJZ niet handelen; je kunt wel overleggen met BJZ over hoe te handelen.
- In het geval van ernstige fysieke mishandeling, seksueel misbruik en zaken met een sterk medisch karakter wordt gemeld bij het AMK.
- Bij het AMK kunnen niet professionals anoniem melden. In uitzonderingsgevallen kunnen professionals anoniem melden. Met name als veiligheid van kind of professional in het geding is. Belangrijk is om advies te vragen aan het AMK hoe te handelen.
- Het verschil tussen een melding bij het AMK en BJZ is deels gelegen in het open of anoniem melden, deels in de aard en ernst van de situatie (ernstige fysieke mishandeling etc).
- Beide afdelingen zullen onderzoek doen naar de situatie.
- Schroom niet om BJZ of het AMK te consulteren met vragen over het melden van zorgen.
- Meld, vanuit school, bij voorkeur bij de BJZ medewerker die in het ZAT zit.

Bij een (schriftelijke) melding van zorgen is het volgende van belang:

- Naam van het kind en de ouders
- Geboortedatum kind.
- Verblijfsadres.
- Telefoonnummer(-s)
- Wie het wettelijk gezag heeft. (voor zover bekend)
- De aard en de ernst van de zorgsignalen zo feitelijk mogelijk weergeven;
- Kenbaar maken wat reeds besproken is en wat de reactie is van de ouder.
- Kenbaar maken wat de ondernomen acties zijn tot nog toe en welke resultaten dit heeft opgeleverd.
- Kenbaar maken of er anderen betrokken zijn of dat er (eerder) hulp (geweest) is en welke.
- Naam en adres, telefoonnummer van de organisatie en de (functie van de) melder.

Telefoonnummer AMK: 0900 123 12 30

Telefoonnummers Bureau Jeugdzorg:

Parkstad, locaties Heerlen en Kerkrade

088-0072900

Maastricht-Heuvelland, Locaties Maastricht en Heuvelland

088-0072920

Westelijke Mijnstreek, locatie Sittard

088-0072940

Midden-Limburg, locaties Weert en Roermond

088-0072950

Noord Limburg, locaties Venray en Venlo

088-0072970

Bijlage 5 Informatie over het Steunpunt Huiselijk Geweld

Wat is huiselijk geweld?

Bij huiselijk geweld denken veel mensen aan lichamelijk geweld en mishandeling. Maar ook vernedering, verwaarlozing, seksueel misbruik en financiële uitbuiting zijn vormen van huiselijk geweld. Huiselijk geweld wordt gepleegd door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer. Dit kan de eigen partner zijn, een ander gezinslid, iemand uit de familie, een huisvriend of een ex-partner.

Huiselijk geweld komt veel voor en is zeer ingrijpend. Soms is het geweld eenmalig, soms duurt het maanden of zelfs jaren. Vaak is door huiselijk geweld 'thuis' geen veilige plek meer.

Wie kan er mee te maken krijgen?

Iedereen kan te maken krijgen met huiselijk geweld: vrouwen en mannen, kinderen en ouderen. Slachtoffers van huiselijk geweld vinden het vaak moeilijk om er over te praten. Ze schamen zich, zijn bang of ze willen hun partner of familie niet in de problemen brengen. Ze weten vaak niet waar ze hulp kunnen krijgen. Erover praten met vrienden, familie of hulpverleners is meestal de eerste stap om het geweld te stoppen. Ook voor plegers van huiselijk geweld is het niet makkelijk om erover te praten. Zij hebben hulp nodig om het geweld te kunnen stoppen. Buren, familie of vrienden vinden het vaak moeilijk zich te mengen in andermans privé-situatie. Maar simpelweg luisteren naar iemands verhaal kan al een stap in de goede richting zijn.

Ook zijn er meer dan 100.000 kinderen per jaar getuige van huiselijk geweld. Ongeveer 90% van de kinderen die opgroeien in een gewelddadig gezin zijn hier getuige van. Ze voelen de spanning, horen de kreten, zien de verwondingen. Tussen de 30% en 40% van deze kinderen is zelf tevens slachtoffer, omdat zij ook mishandeld worden of omdat zij tussenbeide springen.

Kinderen die thuis getuige zijn van geweld lopen ernstige psychische schade op. Van deze kinderen raakt 40% tot 60% getraumatiseerd doordat zij getuige zijn van de mishandeling tussen hun ouders.

Wat kunt u doen?

Heeft u vragen over huiselijk geweld of het vermoeden dat een leerling getuige en/of slachtoffer is van huiselijk geweld dan kunt u voor advies terecht bij het Steunpunt Huiselijk Geweld.

Het Steunpunt is een aanspreekpunt voor slachtoffers en plegers van huiselijk geweld. Ook iedereen in hun omgeving kan bellen met het Steunpunt. Hier wordt geluisterd naar uw vraag of probleem. Samen met u wordt vervolgens naar een oplossing gezocht. Het is ook mogelijk om u in contact te brengen met andere instanties die u verder helpen. Bijvoorbeeld Sociale Jeugd en Zedenpolitie of maatschappelijk werk. De medewerker van het Steunpunt zet zich voor u in totdat een passende oplossing is gevonden. De medewerkers van het Steunpunt hebben geheimhoudingsplicht. Er gaat geen informatie naar anderen zonder uw toestemming. U kunt ook altijd anoniem bellen!

Steunpunt Huiselijk Geweld

Tel 0900-1262626

Bereikbaar van 9.00 tot 13.00 uur van maandag t/m vrijdag

of via e-mail: huiselijkgeweld@ggdzl.nl

website: www.huiselijkgeweldlimburg.nl

Bijlage 6 Informatie over loverboys

Zoals in de inleiding van het protocol kindermishandeling al is aangegeven vormen (vermoedelijke) minderjarige slachtoffers van loverboys een specifieke en moeilijk traceerbare groep binnen de kindermishandeling.

In deze bijlage wordt informatie gegeven over de kenmerken van de slachtoffers en van de loverboys en welke signalen kunnen wijzen op banden met een loverboy. Verder komt aan bod wat de school kan doen en wat de hulpverleningsmogelijkheden zijn.

Loverboys: wat is hun handelswijze?

Loverboys zijn jonge mannen die doelgericht op zoek gaan naar geschikte meisjes en bewust gebruik maken van verschillende strategieën en technieken om hen de prostitutie in te krijgen. Zij ontlenen hun naam aan het feit dat ze via een 'liefdesrelatie' hun doel proberen te bereiken. Een loverboy heeft een neus voor meisjes die in de problemen zitten of op zoek zijn naar aandacht. Om het meisje afhankelijk te maken, probeert de loverboy een wig te drijven tussen het meisje en haar omgeving. Zo wordt ze langzaam losgeweekt en geïsoleerd uit haar 'normale' omgeving. Dit leidt tot totale afhankelijkheid.

Loverboys zijn meestal Nederlandse jongens, veelal van allochtone afkomst, die gemiddeld tussen 20-30 jaar oud zijn. Het zijn charismatische, goedgeklede types met een laag opleidingsniveau of hun school voortijdig verlaten. Meestal zijn ze al op jonge leeftijd in aanraking met Sociale Jeugd en Zedenpolitie geweest. Ze zijn uit op macht en geld, beschikken over weinig empathisch vermogen en hun schuldgevoel is onderontwikkeld. Ze zien zichzelf als slachtoffer.

Kenmerken slachtoffers loverboys

In principe kan ieder meisje het slachtoffer worden van een loverboy. Maar meisjes die verhoogd risico lopen om in de handen van een loverboy te vallen voldoen over het algemeen aan één van de volgende kenmerken:

Meervoudige gezinsproblematiek en een hulpverlener achtergrond. Ze zijn opgegroeid in een ongezonde gezinssituatie of een onveilige omgeving;

Conflicten met ouders in de puberteit;

Zwakbegaafd;

Afkomstig uit een streng christelijk, een streng islamitisch of traditioneel gezin;

Afkomstig uit gezinnen waar eerwraak kwesties een rol spelen;

Onzeker, laag zelfbeeld, niet voldoende weerbaar;

Laagopgeleid (VSO, VMBO);

Slecht ontwikkelde sociale vaardigheden.

Signalen ('gevaarzone')

Signalen die kunnen wijzen op banden met een loverboy, zie ook bijlage 2:

Opvallend op zoek naar liefde, aandacht en bevestiging;

Veel aandacht voor uiterlijk, uitdagende kleding en lingerie;

Andere, vaak dure kleding en sieraden;

Weglooptgedrag, ruzies thuis en conflicten opzoeken, agressie;

Automutilatie;

Psychosomatische klachten;

Stemmingswisselingen;

Vermoeidheid en slechte concentratie;

Negatief zelfbeeld;

Geslotenheid over eigen handelen (geheimzinnig gedrag);

Veranderende vriendenkring, jongens in grote auto's met veel goud en geld;

Veel spijbelen en slechte cijfers.

Gesprek met het meisje, wat is belangrijk om te weten?

Accepteer dat zij niet meteen wil praten;
Maak geen verwijten, het meisje is slachtoffer;
Kraak nooit de loverboy af, hij is haar identiteit geworden;
Houd rekening met wisselende gevoelens en beslissingen;
Belooft nooit wat niet waargemaakt kan worden;
Toon respect, ook al keur je alles af wat zij gedaan heeft;
Toon geduld en geef haar de ruimte om te beslissen;
Het meisje heeft vaak al heel veel meegemaakt, accepteer dat je dit vaak niet begrijpt;
Probeer dicht bij haar te blijven. Houd de communicatie open;
Neem contact op met een deskundige hulpverlener.

Gesprek met de ouders

Ouders zijn essentieel in de aanpak van het probleem;
Het gesprek gaat over wat er aan hun kind opvalt en waarom er zorgen zijn;
Neem ouders serieus en vertel wat loverboy problematiek inhoudt;
Het gesprek is belangrijk om het vermoeden te toetsen en het netwerk om het slachtoffer te versterken en te mobiliseren.

Loverboys: wat kan de school doen?

Neem bij vermoeden contact op met hulpverlener of overleg met leerlingbegeleider of vertrouwenspersoon;
De school kan aangifte doen bij de Sociale Jeugd en Zedenpolitie. Iedereen die kennis draagt van een strafbaar feit kan daarvan aangifte doen. Het is mogelijk dat een school aangifte doet en een meisje wordt gehoord als getuige. Als een school aangifte overweegt is een informatief gesprek met de Sociale Jeugd en Zedenpolitie mogelijk om de dilemma's af te wegen;
De school moet natuurlijk in actie komen als de loverboy een leerling van de school betreft;
Zorgen voor een veilige omgeving. (veiligheidsbeleid onder de loep nemen);
Informereren van schoolpersoneel over loverboy problematiek;
Deskundigheidsbevordering voor leerlingbegeleiders en vertrouwenspersonen;
Preventielessen voor leerlingen Zie blz. 33 handleiding Loverboys (behorende bij les pakket 'Lang leve de liefde');
Samenwerken met Sociale Jeugd en Zedenpolitie, jeugdzorg en andere specifieke organisaties.

Websites

www.blixum.nl
Alles over loverboys, ervaringen en instellingen.
www.scharlakenkoord.nl/loverboys.html
Site over hoe een loverboy te werk gaat.
www.bewareofloverboys.nl
Site over loverboys, prostitutie, liefde en meer.
www.lover-boy.nl
Hoe je op je hoede blijft voor loverboys.

Bijlage 7 De preventie en bestrijding van seksuele intimidatie in het onderwijs

De verantwoordelijkheid voor een veilig schoolklimaat ligt primair bij de school zelf. Zij moeten zorgen voor een veilige (leer) omgeving voor personeel en leerlingen. Hoe scholen dat doen bepalen ze zelf.

Belangrijk is dat veiligheid een vaste plek krijgt in het schoolbeleid. Naast preventieve maatregelen zoals het opstellen van gedragsregels en het hanteren van een pestprotocol, vormen de wettelijke maatregelen (klachtenregeling) het sluitstuk van het veiligheidsbeleid dat de school voert.

In deze bijlage wordt aandacht besteed aan de rol van school ten aanzien van seksuele intimidatie en misbruik in het onderwijs. De routing binnen school is anders dan bij (een vermoeden van) kindermishandeling omdat dat zich in de thuissituatie afspeelt.

Algemene definitie

Seksuele intimidatie is ongewenste seksueel getinte aandacht die tot uiting komt in verbaal, fysiek of non-verbaal gedrag. Dit gedrag wordt door degene die het ondergaat ervaren als ongewenst en onplezierig. Seksueel intimiderend gedrag kan zowel opzettelijk als onopzettelijk zijn.

Wanneer er sprake is van **seksueel misbruik** door een medewerker van de school met een leerling gaat het om een **zedemisdrijf**.

Wet- en regelgeving

In de jaren negentig zijn diverse wetten gemaakt om de veiligheid op scholen te vergroten. In een informatieblad van het Project Preventie Seksuele Intimidatie (PPSI) is op een heldere manier uitgewerkt hoe scholen hier in de dagelijkse praktijk mee om dienen te gaan. (www.ppsi.nl) Twee wetten worden in deze bijlage kort toegelicht.

Klachtrecht / Wet op de Kwaliteitszorg (1998)

Elk bestuur is wettelijk verplicht om een eigen klachtenprocedure te hebben ten aanzien van machtsmisbruik waaronder seksuele intimidatie en aangesloten te zijn bij een klachtencommissie. Scholen worden geadviseerd om voor de uitvoering van de klachtenregeling een interne contactpersoon en een externe vertrouwenspersoon aan te stellen. In de klachtenregeling staan de taken en bevoegdheden van de vertrouwens(contact)persoon, de klachtencommissie en het bevoegd gezag (bestuur) nauwkeurig omschreven. Klachten over seksuele intimidatie, agressie en geweld kunnen altijd bij de klachtencommissie worden ingediend.

Wet bestrijding seksueel geweld en seksuele intimidatie in het onderwijs (1999)

(Meld en aangifteplicht)

De meldplicht verplicht tot het zorgvuldig omgaan met strafbare feiten gepleegd binnen de schoolsituatie. Als het bevoegd gezag een melding krijgt van een vermoeden van een zedemisdrijf tussen een personeelslid en een minderjarige leerling, zijn ze volgens de *Meld-/aangifteplicht* verplicht in overleg te treden met de vertrouwensinspecteur. Als deze concludeert dat er sprake is van een redelijk vermoeden, dan dient het bevoegd gezag **aangifte** te doen bij de Sociale Jeugd en Zedenpolitie.

Personeelsleden zijn wettelijk verplicht het schoolbestuur direct te informeren wanneer zij op de hoogte zijn van seksueel misbruik of seksuele intimidatie van een leerling of personeelslid.

(meldingsplicht)

Ook bij een vermoeden is het sterk aan te bevelen het bevoegd gezag hierover te informeren.

Contactpersonen en interne en externe vertrouwenspersonen in het onderwijs vragen zich regelmatig

af hoe hun functioneren zich verhoudt tot het verzoek van klagers tot geheimhouding enerzijds en de meldplicht opgelegd door de overheid anderzijds.

Een gouden regel is: beloof een klager nooit geheimhouding maar zorgvuldigheid.

Het uitgangspunt bij de meldplicht is, dat bij strafbare feiten de wetsovertreding het individuele belang van de klager overstijgt.

Externe vertrouwenspersonen verbonden aan bijvoorbeeld de GGD zijn geen onderwijspersoneel en dus ook **niet meldplichtig**. Dit geldt ook voor oudercontactpersonen. De externe vertrouwenspersoon wijst bij vermoeden van strafbare feiten de (ouders van) klager op de mogelijkheid om aangifte te doen en biedt daarbij ondersteuning aan.

Bijlage 8 Omgaan met privacy

Tijdens het uitvoeren van de stappen in het protocol, is het belangrijk dat er zorgvuldig gehandeld wordt. Er is immers sprake van persoonlijk informatie over kinderen en gezinnen.

De wet op de Jeugdzorg (2005) geeft de gedragslijnen aan over het inzagerecht.

Een ouder en/of wettelijk vertegenwoordiger (bijvoorbeeld een voogd) heeft het recht om het dossier van zijn/haar kind in te zien. Kinderen tussen de 12 en 16 jaar hebben gedeeltelijk recht op inzage en vanaf 16 jaar heeft een jongere recht op inzage. Inzage kan worden geweigerd wanneer het belang van het kind, de melder en/of informant wordt geschaad.

Belangrijke tips bij het omgaan met privacy

- Betrek bij een overleg niet teveel mensen;
- Zorg dat informatie over kinderen en gezinnen altijd binnenshuis blijft;
- Contact met andere instellingen kan in principe alleen na toestemming van de ouder of wettelijk vertegenwoordiger. Contact met andere instellingen zonder toestemming kan alleen anoniem. Het gezin of kind mag dan niet bekend worden gemaakt;
- In bepaalde situaties mag zonder toestemming van de ouders informatie uitgewisseld worden indien hier een hoger belang (bijvoorbeeld de veiligheid van het kind) mee gediend wordt. Belangrijk is goed te documenteren wat de stappen en afwegingen zijn geweest om actie te ondernemen en deze te evalueren;
- Contact met het AMK kan altijd zonder toestemming van de ouders;
- Wees zorgvuldig met schriftelijke informatie. Ouders hebben recht op inzage in verslagen, formulieren en observatieverslagen. Alleen als het anonieme werkaantekeningen zijn, hebben ouders geen inzagerecht;
- Schrijf daarom alsof ouders over uw schouder meekijken. Beschrijf waarneembaar gedrag en wees voorzichtig met interpretaties;
- Als ouders een verslag willen inzien, kunt u voorstellen om het samen met hen te lezen, erover te praten en waar nodig toe te lichten. Daarna kan een kopie worden meegegeven. Een andere mogelijkheid is om de belangrijkste punten uit het verslag en afspraken tijdens het gesprek op papier te zetten en aan de ouders te geven. Dit vormt tegelijk een leidraad voor eventuele volgende gesprekken met ouders;
- Schriftelijke informatie moet goed worden opgeborgen in een afsluitbare kast;
- Informatie die niet (meer) relevant is, moet worden vernietigd of aan ouders worden meegegeven;
- Schriftelijke informatie mag niet zonder toestemming van ouders aan derden worden verstuurd. Het AMK vormt hierop de enige uitzondering;
- Schriftelijke informatie die de instelling van derden ontvangt, moet ook met toestemming van de ouders zijn verstuurd. Als dit niet zo is, is het verstandig de informatie terug te sturen.

Iedere burger in Nederland heeft een zorgplicht. Dit houdt de plicht tot zorgen voor het kind in. Aan de ene kant de plicht tot zorgen voor het kind en aan de andere kant de privacywetgeving in de vorm van de Wet Bescherming Persoonsgegevens. Dat betekent dat u niet zomaar gegevens zonder toestemming aan derden mag geven. Dit heet een conflict van belangen. Bij een conflict van belangen weegt u zorgvuldig de belangen die in het geding zijn af. Dat doet u door het protocol te volgen en door alle stappen die u zet, schriftelijk te vermelden in het dossier. Wanneer u dit doet, kunt u voldoen aan de zorgplicht en het meldrecht zonder bijvoorbeeld juridisch te worden vervolgd.

Algemene zwijgplicht

Iedere beroepskracht die individuele hulp, zorg, steun of een andere vorm van begeleiding biedt heeft een beroepsgeheim. Deze zwijgplicht, zoals het beroepsgeheim ook wel wordt genoemd, verplicht de beroepskracht om, kort gezegd, geen informatie over de cliënt aan derden te verstrekken, tenzij de cliënt hem daarvoor toestemming heeft gegeven.

Doel van het beroepsgeheim is de drempel voor de toegang tot de hulpverlening zo laag mogelijk te maken en de cliënt het vertrouwen te geven dat hij vrijuit kan spreken.

De zwijgplicht geldt bijvoorbeeld voor maatschappelijk werkers en intern begeleiders.

Paradox van de geheimhoudingsplicht

Er doet zich bij de omgang met de zwijgplicht een zekere paradox voor. De zwijgplicht is hét instrument bij uitstek om er voor te zorgen dat mensen naar de beroepskracht toe komen en ook bereid zijn om open over hun zorgen te spreken. Ze mogen er immers op vertrouwen dat hun verhaal niet zomaar elders terecht komt. Maar een te rigide omgang met het beroepsgeheim kan tot gevolg hebben dat iemand die dringend hulp nodig heeft juist niet geholpen wordt omdat de beroepskracht meent dat hij vanwege zijn beroepsgeheim niet in mag grijpen.

Al met al is de omgang met het beroepsgeheim een vorm van evenwichtskunst: geheimhouding waar mogelijk, zorgvuldige doorbreking van het geheim waar nodig. De meldcode biedt daarin een handreiking voor zover het gaat om signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling.

Vragen van toestemming

Bij het verstrekken van gegevens van iemand (in dit geval een leerling) aan een ander, dus ook bij het doen van een melding aan het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling of aan het Steunpunt Huiselijk Geweld, geldt als hoofdregel dat de beroepskracht zich inspant om toestemming voor zijn melding te krijgen. Het basismodel schetst daarvoor de werkwijze. Geeft de leerling en/of ouder zijn toestemming, dan kan een melding worden gedaan. Weigert de leerling en/of ouder ondanks de inspanning van de beroepskracht zijn toestemming, dan houdt het *niet* op maar maakt de beroepskracht een *nieuwe afweging*, zie hieronder (Conflict van plichten).

De Wet bescherming persoonsgegevens bepaalt dat jeugdigen vanaf hun 16e jaar zelf toestemming geven aan een beroepskracht voor het verstrekken van zijn gegevens aan een ander (al dan niet in de vorm van het doen van een melding).

Van het vragen van toestemming kan worden afgezien in verband met de veiligheid van de cliënt, van de beroepskracht of die van anderen.

Conflict van plichten

Zo oud als de zwijgplicht is ook de notie dat een beroepskracht door zijn beroepsgeheim in de knel kan komen. Er kunnen zich situaties voordoen waarin de beroepskracht alleen door te spreken zijn cliënt kan helpen, terwijl hij voor dit spreken geen toestemming krijgt. Er kan in dat geval sprake zijn van een *conflict van plichten*. De plicht om te zwijgen vanwege het beroepsgeheim botst met de plicht om de cliënt te helpen juist door met een ander over hem te spreken. Het gaat dan altijd om een leerling die zich in een ernstige situatie bevindt en die alleen kan worden geholpen door een ander bij de aanpak te betrekken.

In de (tucht)rechtspraak wordt in geval van een conflict van plichten erkend dat een beroepskracht ook zonder toestemming van de cliënt over hem mag spreken. Uiteraard moet een dergelijk besluit om de zwijgplicht te doorbreken zorgvuldig worden genomen. Beantwoording van de volgende vijf vragen leidt doorgaans tot een zorgvuldige besluitvorming:

- Kan ik door te spreken *zwaarwegende belangen van mijn cliënt of van zijn kinderen behartigen*?
- Is er een *andere mogelijkheid* om ditzelfde doel te bereiken zonder dat ik mijn beroepsgeheim hoeft te verbreken?
- Waarom is het niet mogelijk om *toestemming van de cliënt* te vragen of te krijgen voor het bespreken van zijn situatie met iemand die hem kan helpen?
- Zijn de *belangen van de cliënt* die ik wil dienen met mijn spreken zo zwaar dat deze naar mijn oordeel opwegen tegen de belangen die de cliënt heeft bij mijn zwijgen?
- Als ik besluit om te spreken *aan wie moet ik dan welke informatie* verstrekken zodat het geweld of de mishandeling effectief kan worden aangepakt?

Het is, ook in verband met de toetsbaarheid van het besluit achteraf, belangrijk om een besluit over het melden van een cliënt zonder dat hij daarvoor zijn toestemming heeft gegeven zorgvuldig vast te leggen. Niet alleen de melding dient te worden vastgelegd, ook de belangen die zijn afgewogen en de personen die van te voren over het besluit zijn geraadpleegd.

Betekenis 'zonder toestemming'

De wetteksten over de meldrechten maken door de woorden 'zonder toestemming' te gebruiken duidelijk dat het om een meldrecht van de beroepskracht gaat, Dit wil zeggen dat de beroepskracht ook zonder toestemming van de leerling of de ouders kan besluiten om een melding te doen of om desgevraagd informatie te verstrekken. Gelet op de stappen van de meldcode betekent 'zonder toestemming' zeker niet zonder medeweten. Als regel behoort de beroepskracht vooraf in gesprek te gaan met de leerling en/of ouders over de signalen en over zijn voornemen om een melding te doen. In dit gesprek behoort hij de leerling en/of ouders ook uitdrukkelijk de ruimte te geven om te reageren op de signalen en op het voornemen van een melding. Pas daarna komt de beroepskracht tot niet zomaar elders terecht komt. Maar een te rigide omgang met het beroepsgeheim kan tot gevolg hebben dat iemand die dringend hulp nodig heeft juist niet geholpen wordt omdat de beroepskracht meent dat hij vanwege zijn beroepsgeheim niet in mag grijpen. Al met al is de omgang met het beroepsgeheim een vorm van evenwichtskunst: geheimhouding waar mogelijk, zorgvuldige doorbreking van het geheim waar nodig. De meldcode biedt daarin een handreiking voor zover het gaat om signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling.

Vragen van toestemming

Bij het verstrekken van gegevens van iemand (in dit geval een leerling) aan een ander, dus ook bij het doen van een melding aan het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling of aan het Steunpunt Huiselijk Geweld, geldt als hoofdregel dat de beroepskracht zich inspant om toestemming voor zijn melding te krijgen. Het basismodel schetst daarvoor de werkwijze. Geeft de leerling en/of ouder zijn toestemming, dan kan een melding worden gedaan. Weigert de leerling en/of ouder ondanks de inspanning van de beroepskracht zijn toestemming, dan houdt het *niet* op maar maakt de beroepskracht een *nieuwe afweging*, zie hieronder (Conflict van plichten).

De Wet bescherming persoonsgegevens bepaalt dat jeugdigen vanaf hun 16e jaar zelf toestemming geven aan een beroepskracht voor het verstrekken van zijn gegevens aan een ander (al dan niet in de vorm van het doen van een melding).

Van het vragen van toestemming kan worden afgezien in verband met de veiligheid van de cliënt, van de beroepskracht of die van anderen.

Conflict van plichten

Zo oud als de zwijgplicht is ook de notie dat een beroepskracht door zijn beroepsgeheim in de knel kan komen. Er kunnen zich situaties voordoen waarin de beroepskracht alleen door te spreken zijn cliënt kan helpen, terwijl hij voor dit spreken geen toestemming krijgt. Er kan in dat geval sprake zijn van een *conflict van plichten*. De plicht om te zwijgen vanwege het beroepsgeheim botst met de plicht om de cliënt te helpen juist door met een ander over hem te spreken. Het gaat dan altijd om een leerling die zich in een ernstige situatie bevindt en die alleen kan worden geholpen door een ander bij de aanpak te betrekken.

In de (tucht)rechtspraak wordt in geval van een conflict van plichten erkend dat een beroepskracht ook zonder toestemming van de cliënt over hem mag spreken. Uiteraard moet een dergelijk besluit om de zwijgplicht te doorbreken zorgvuldig worden genomen. Beantwoording van de volgende vijf vragen leidt doorgaans tot een zorgvuldige besluitvorming:

- Kan ik door te spreken *zwaarwegende belangen van mijn cliënt of van zijn kinderen behartigen*?
- Is er een *andere mogelijkheid* om ditzelfde doel te bereiken zonder dat ik mijn beroepsgeheim hoef te verbreken?
- Waarom is het niet mogelijk om *toestemming van de cliënt* te vragen of te krijgen voor het bespreken van zijn situatie met iemand die hem kan helpen?
- Zijn de *belangen van de cliënt* die ik wil dienen met mijn spreken zo zwaar dat deze naar mijn oordeel opwegen tegen de belangen die de cliënt heeft bij mijn zwijgen?

- Als ik besluit om te spreken *aan wie moet ik dan welke informatie* verstrekken zodat het geweld of de mishandeling effectief kan worden aangepakt?

Het is, ook in verband met de toetsbaarheid van het besluit achteraf, belangrijk om een besluit over het melden van een cliënt zonder dat hij daarvoor zijn toestemming heeft gegeven zorgvuldig vast te leggen. Niet alleen de melding dient te worden vastgelegd, ook de belangen die zijn afgewogen en de personen die van te voren over het besluit zijn geraadpleegd.

Betekenis 'zonder toestemming'

De wetteksten over de meldrechten maken door de woorden 'zonder toestemming' te gebruiken duidelijk dat het om een meldrecht van de beroepskracht gaat, Dit wil zeggen dat de beroepskracht ook zonder toestemming van de leerling of de ouders kan besluiten om een melding te doen of om desgevraagd informatie te verstrekken. Gelet op de stappen van de meldcode betekent 'zonder toestemming' zeker niet zonder medeweten. Als regel behoort de beroepskracht vooraf in gesprek te gaan met de leerling en/of ouders over de signalen en over zijn voornemen om een melding te doen. In dit gesprek behoort hij de leerling en/of ouders ook uitdrukkelijk de ruimte te geven om te reageren op de signalen en op het voornemen van een melding. Pas daarna komt de beroepskracht tot een definitief besluit over het al dan niet doen van een melding.

Bijlage 9 Wetgeving

Het Wetboek van Strafrecht kent geen apart artikel kindermishandeling. Wel staan er in het Wetboek van Strafrecht een aantal artikelen die gaan over kindermishandeling, verwaarlozing en seksueel misbruik.

Op www.kindermishandeling.info ; onder achtergronden/wetsartikelen staat een overzicht van wetten die van toepassing kunnen zijn uit het Wetboek van Strafrecht. Daarnaast zijn ook een aantal verplichtingen vastgelegd in het Burgerlijk Wetboek.

In de Wet op de Jeugdzorg (2005) is het **meldrecht** vastgesteld. Dit betekent dat u wettelijk het recht heeft een melding te doen en daarbij ook alle relevante gegevens over te dragen aan het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling. Het belang van de leerling gaat hierbij vóór het belang van de privacy van het gezin. Voor deze melding heeft u geen toestemming nodig van de ouders of de leerling.

In de Wet op de Jeugdzorg is ook de **meldplicht** opgenomen. Wanneer een medewerker van een instelling het vermoeden heeft dat een medewerker van dezelfde instelling zich schuldig maakt aan kindermishandeling moet hij dit direct melden bij zijn leidinggevende en het bestuur. Het bestuur van de school heeft bij een vermoeden van seksuele intimidatie of van seksueel misbruik een meldplicht bij de Onderwijsinspectie. Deelt de inspectie het vermoeden van het bestuur, dan is het bestuur verplicht om aangifte te doen bij de Sociale Jeugd en Zedenpolitie. U kunt de brochure met meer informatie downloaden via www.minocw.nl/veiligeschool/misbruik.

In opdracht van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport is door het Expertisecentrum Kindermishandeling een meldcode ontwikkeld. De meldcode bestaat uit een aantal basiselementen die vervolgens uitgewerkt zijn in concrete stappen; de zes fases zoals ook opgenomen in dit protocol.

Door het opstellen en implementeren van een protocol gebaseerd op de meldcode voldoen scholen aan hun taak ten aanzien van het signaleren van kindermishandeling.

Bijlage 10 AFWEGINGSKADER